

Kijutni ÉLVE

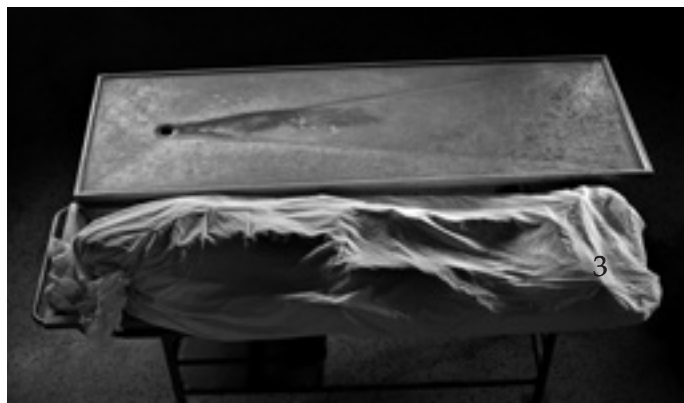
1.

– Ha kijutok innen élve, én elválok anyádtól – mondta az öreg Anderkó és aznap éjjel meghalt a kisvárosi közkórház második emeleti kórtermében.

Hajnaltól az ápolónővér egy darabig lökdöste, a kórház nevével logózott hipótól ropogó ágyneműt felhajtva dugta volna a higanyszálas üveghőmérőt Anderkó összes szőrrel borított izzadt hóna alá. Közben a szemközti ágyosoron tevékenykedő nővérnek beszélt az unokájáról, hogy jól halad a zongoraleckékkel. Másik kezével már a kórházi zsúrkocsin babrált volna, hogy a szokásos trimepranol, digoxin és diazepam adagot bekészítse, de hiába tuszkolta a hőmérőt, nem akart megállni a helyén. Csak sokára vette észre az öreg szokatlanul ernyedt arcizmait, elnehezült karjának súlyát. Azt hiszem, meghalt a szerencsétlen, váltott témát, de előtte még befejezte a mondatot, hogy az unokája a hétvégén nála lesz, és porcukros káposztástésztát készít neki. Észre sem vette, hogy a többi öreg a kórteremben mocorogni kezd. Összenéztek, hogy ki lesz a következő. Az Anderkó melletti ágyon fekvő öreget is ez a kérdés kezdte el foglalkoztatni, és elfelejtette, hogy pár perce még egy tegnapi műtét előtt levágott fanszőre miatt aggódott hangosan, hogy már megint tavasz lesz, mire kisarjad.

A vézna Anderkó a korához képest is súlyosan ráncos volt. Kartonpapírszerűvé aszott arcán nehezen lehetett észrevenni a különbséget: sokszor hitték álmában halottnak. Már megint elpatkolt, sziszegtek ingerülten az ápolónők, ha riasztották őket a mélyen alvó Anderkóhoz, akitől így jó párszor elköszöntek a szobában lakók. Végül mindegyiket hamarabb vitte el az öregség, mint őt. Legalábbis két teljes szobatárscsere után. Szépen lassan elhaltak mellőle a többiek, kitolták őket egyesével, rendszerint hajnalban. Sokat mérgelődött ilyenkor Anderkó, hogy miért nem hagyják aludni. Jobb híján dupla adag diazepamot kapott, hogy lenyugodjon.

Egyszer tévedésből kitolták a kórteremből, vitték volna a hullaházba a szórt fényű kórházfolyosókon finitorogva viszolygó látogatók, a mosdók és kórtermek között katétereikkel óvatosan csoszogó fürdőköpenyes betegek között.

Ránctól redőzött nyakán a mélyalomban belassult pulzust ki sem lehetett tapintani, a nővér meg ránézésre esküdni mert, hogy már bomlásnak is indult. Vitte magával a szokásos formanyomtatványokat, nyugósen gondolt a halálózással járó hivatalos ügymenetre, hogy miért akkor kellett meghalnia ennek, amikor ő van ügyeletben. Csak egy órát kellett volna várnia. Az ágyat a nővérszoba mellett rögzítette a kerekekre szerelt fékkel, mint egy babakocsit. Pár percig elidőzött az irattömbökkel, indigót és tollat keresett, és a kedvenc barna keményműanyag alátétet a lapok alá, mert azon lehetett csak rendesen írni. A gyári alátétpapíron, amit a perforáció mentén lehetett kitépni, nem lehetett állva írni, csak asztallapon. Ráadásul folyton átütött rajta a toll, nyomot hagyott a következő halottnak szánt lapokon is. Ebből pedig néha bajok lettek. Kevert családnevekkel kiadott halotti anyakönyvi kivonatok miatt sértett rokonok verték az osztályvezető asztalát, hogy akkor most ki halt meg voltaképpen.

Már a hullaházban voltak, mikor Anderkó ébredezni kezdett. Hörögve, köhögve adott életjelet, amittől a nővérke majdnem eldobta a tollat és halkán sikkantott is egyet mellé. Anderkó meg édesdeden, mint egy gyerek, nézett körbe a hűvös neonfényben vibráló alagsori teremben, ahol egymás mellett sorakoztak az odatolt ágyakon fehér lepedők alól kilógó szürke lábfejek. Maszkos orvosok pakolgatták steril fűrészeiket az orrfacsaró bűzben, amiben a bomlás édeskés szaga és a vegyszerek illója keveredett. Anderkónak kellett pár perc, míg értelmezte a helyzetet, de aztán azonnal üvölteni kezdett. Már amennyire szét-dohányzott tüdeje bírta. Inkább csak erőtlen szitkozódás volt, hogy hova a nagy sietség, megy ő majd magától és akkor majd jól pofán bassza szentpétert. Úgy rúgja picsán, hogy a taknyán csúszik a mennyek kapujáig. Ez volt a kedvenc káromlása, ha a halál jött szóba.

Anderkó úgy festett mindig, mint aki meghalt. Ez nagyjából egész életében igaz volt rá. Ahogy a fia mondogatta, végighaldokolta az életét. Minden lépését rögzítették egy-egy kórházi zárójelentésben, minden története egy kórházzal kezdődött vagy végződött. Minden tettét átitatta a kórházi vegyszag. Dolgozószobája páncélszekrénynek becézett lakatos szekrényében dátum, helyszín és betegség szerint osztályozva, sorrendbe rakva tárolta élete minden egyes zárójelentését, orvosi diagnózisát. Mindent lehetett tudni Anderkóról ezek alapján, mivel nem igen volt hónap, hogy ne kötött volna ki orvosnál.

Már a születése utáni első héten, alighogy hazaerestették, kórházba került. Nem akart szopni és nem hagyta abba a sírást, hiába tuszkolta a dajka a szájába hatalmas, tejtől nedves mellbimbóját. Kiderült később, hogy a szeme vérzett. Hátrafelé, bele a koponyájába. Csak pár hetet jósoltak neki az orvosok. Aztán pár hónapot. Végül kiegyeztek egy évben, mert még mindig élt. Legvégül az orvos meguntta és kimondta, hogy fogalma sincs, mi lesz a gyerekekkel. Vagy meghal holnap, vagy nyolcvan év múlva. Esetleg a kettő között valamikor – és arra kérte a családot, hogy menjenek más orvoshoz, ha ez nem elég jó válasz. Aztán Anderkó alig pár évesen bejelentette, hogy halálfélelme van, mert összevissza ver a szíve, és nem mer elaludni, mert akkor ő biztosan meghal álmában. Innen kezdve nem volt megállás. És Anderkó minden papírt megőrzött.

De ez alkalommal tényleg meghalt. Bár a haja még öregkorára is sűrű és fekete volt, a sok dohánytól ázottpapír-szerű bőre sűrű, élettelen redőkbe gyűrődött, fodrozódott,

mint a felvert bányatavak vize. Holtában sem tudott úriatlanul viselkedni. Az úriatlanság minden bukott úr legnagyobb rémálma. Hajhálója magabiztosan fogta hátravaxolt haját, keze összekulcsolva mellkasán, mint aki eleve halni készült. Szája csak kicsikét volt kitéve. Nem folyt a nyála szanaszét, sőt a feje is csak alig volt félrebillenve, mint aki tényleg csak alszik egy kicsit ebéd után.

– Ha kijutok innen élve, én elválok anyádtól – mondta pár órával a halála előtt. Közben a dühödt artikulációtól kilazult a fogsora. Majdnem kiköpte a linóleumos kórházi folyosóra. Mióta az amúgy is véz-

na alkatából leadott tíz kilót, már nemigen

illett a szájába. Kattogva, nyeldesve mondta ezt a kicsúszó protézissel küzdve. Vastagkeretes szemüvege is előrecsúszott az orrán. Sértődötten fordított hátat a fiának, aki alkoholtól merev tekintettel próbálta követni az eseményeket. A falhoz támaszkodott, hogy ne imbolyogjon. Arcán sebhelyek, lazán kigombolt lódenkabátján pedig avardarabkák jelezték, hogy nemrégiben esedett. Talán aludt is pár órát valahol a földön. Fogalma sem volt róla, hogy a feleségének épp ebben a pillanatban folyik el a magzatvize, és a saját lábán fog nemsokára besétálni egy romos épületben berendezett szülészetre a kisváros másik pontján. Arról sem volt fogalma, hogy a korai szülést ő maga indította be, amikor hajnalban kis híján átlökte a feleségét a paneltömb előszobai ajtajának üveglapján. Tipikus előszobai üveg volt. Hogy ne lehessen rajta átlátni, finoman redőzött üvegből készítették. Meg lehetett rajta gyújtani egy gyufát is. Szerencsére ez a fajta üveglap tompább éllel törik. Nem hasad apró tűhegyes szilánkokra és pengeéles lapocskákra. Nem magas hangon, hanem mélyen, kotyogva roppan. Szögletes oldalú, életlen táblákra és üvegmorzsálékra szakad, amikre akár mezítláb is rá lehet lépni, nem okoznak komoly kárt.

Az öreg Anderkó sértődötten fordított hátat a fiának. Csíkos, bolyhosszá viselt fürdőköpenyét egyik kezével összefogva, amennyire csak lehetett magát kihúzza, peckesen távozott. Ez persze csak öreges kacszásnak látszott. Másik kezével könyöktartós alumíniummankójára támaszkodva botladozott a félhomályos, formalin- és hipószagú kórházi folyosón, ahova a nyitott kórtermekből érkezett csak némi fény, halk, feladó nyögésekkel és a pizsamák szövetét átítató gyógyszeres, jódos izzadtságsszaggal keveredve.

Nem lehetett nem észrevenni, hogy élre vasalt pizsamája vízelőnyílásán kibukkan a derek szőrzet, hogy vezetékek lógnak a köpenye alatt, amikben lüktet a húgy. Hatvanévesi dohányzástól barna bőre semmi érzelmet nem fedett fel. Májfoltos kézfejen úgy feszültek az erek a mankója markolatán, hogy attól tarthatott, aki látta, hogy ott helyben kipukkad belőlük a nyolcvan éve keringetett ébenfekete, nikotindús vérfolyam.

Anderkón most is hajháló volt, hogy megvédje hátravaxolt frizuráját. A kórterembe visszatérve vetett rá egy pillantást az ajtó mellett falba ágyazott, a sárguló zománcú fém mosdókagyló fölötti falitükörben. Régi fémmosdó volt, szögletes és mély. Akár egy nagyobb csecsemőt meg lehetett volna fürdetni benne. De ebben csak a haldokló öregek fürödtek. Zuhanyozni már nem bírtak. Reggelente meglögybölték a hónaljukat hideg szappanos vízzel a kagyló előtt, óvatosan csoszogva mamuszájukban, nehogy elessenek a víztől tocsogó linóleumon. Nyolcvan felett egy ilyen esés egyenlő a halállal. Anderkó is itt borotválkozott reggelente. Piszkosbordó, csavarzárás műanyag téglából vizes pamaccsal vitte fel az avasvajszínű borotvakrémet. Aztán a borotva zárólappjait kicsavarta, cserélte a pengelapot és bőrét kifeszítve lassú mozdulatokkal borotválta sörtéit a mocskos fémkagylóba.

A mosdókagylóban naponta mosták ki az ápolók a kórházi kacsákból a szart és a vérrel oldott húgyot. Rutinos tekintettel nézték közben ők is magukat a zsineggel felfüggesztett, rozsdától pikkelyes tükörben. Arra gondoltak, mi lesz otthon este. Hogy a csirkét hol lehetne olcsóbban megvenni. Hogy kevés olajon kell elkészíteni, mert az ember nem él örök-

ké. Közben néha bátorító szavakat dobtak a hátuk mögött fekvőknek. Önkéntelenül, oda sem figyelve kiejtett mondatrövedékeket, amiket nem válasznak szántak.

Az idő és helyzet múlásának eszközei voltak ezek a mondatok. Bajtársiasan, megvilágosultan intették őket beletörődésre. Némi cinkossággal, harminc év előny nyugalomával, hogy egyszer azért úgy is mindenki meghal.

A korosodó ápolók már rutinosan tudtak bármikor beszélgetni úgy, hogy közben el voltak mélyülve a gondolataikban. Egy idő után mind rájöttek, hogy néhány egyenválással meg lehet úszni akár negyvenévesi beszélgetést a végstádiumos haldoklókkal. Legtöbbjük bevett válasza a van ez így néha volt, vagy esetleg a hát igyekszik az ember, mert ez a két válasz általában illet minden párbeszédnyitó kezdőmondatra.

Anderkó élete utolsó éveiben már jól elvult otthon, az íróasztala mellett, minden idejét ott töltötte. Rendszeresen hajnalig ébren volt, megvárta, míg a bal keze felől besütött az ablakon a nap. Előbb csak a plafonon vetett vörös csíkokat, majd lassan lekúsztak a fényfoltok az asztallapig, vörössé vártak, áttűnő fényfoszlányok. Végigfutottak az asztalra pakolt régi fényképeken, majd a gyógyszeres dobozok ezerféle színein. A gyógyszeres dobozok szinte mind egy séma alapján készültek: fehér alapon valamilyen színű pászma vágta ketté a dobozok két oldalát, az egyikén a pászma felett a név, a másikon a szűkszavú kifejtés. Az utolsó éveiben már megjelentek a vakoknak szánt pöttybarázdák. Szerette ezt reggelente. Általában itt érte a napfelkelte, mert éjszakai ember volt. A legtöbb öreg korán kelt és napfelkelte előtt már ébren toporgott. Anderkó, mint valami alkoholtól mámoros költő, mindig bevárta a hajnalt. Csak olyankor tudott aludni, amikor már felkelt a nap, és a gyógyszeres dobozok fényjátéka a derengő szürkés-kék korareggeli kisvárosi fényben betöltötte a kishálózatát. A sarokban álló festőállványt, a porszegélyes festménykereteket a szekrény és a fal közötti szakaszon.

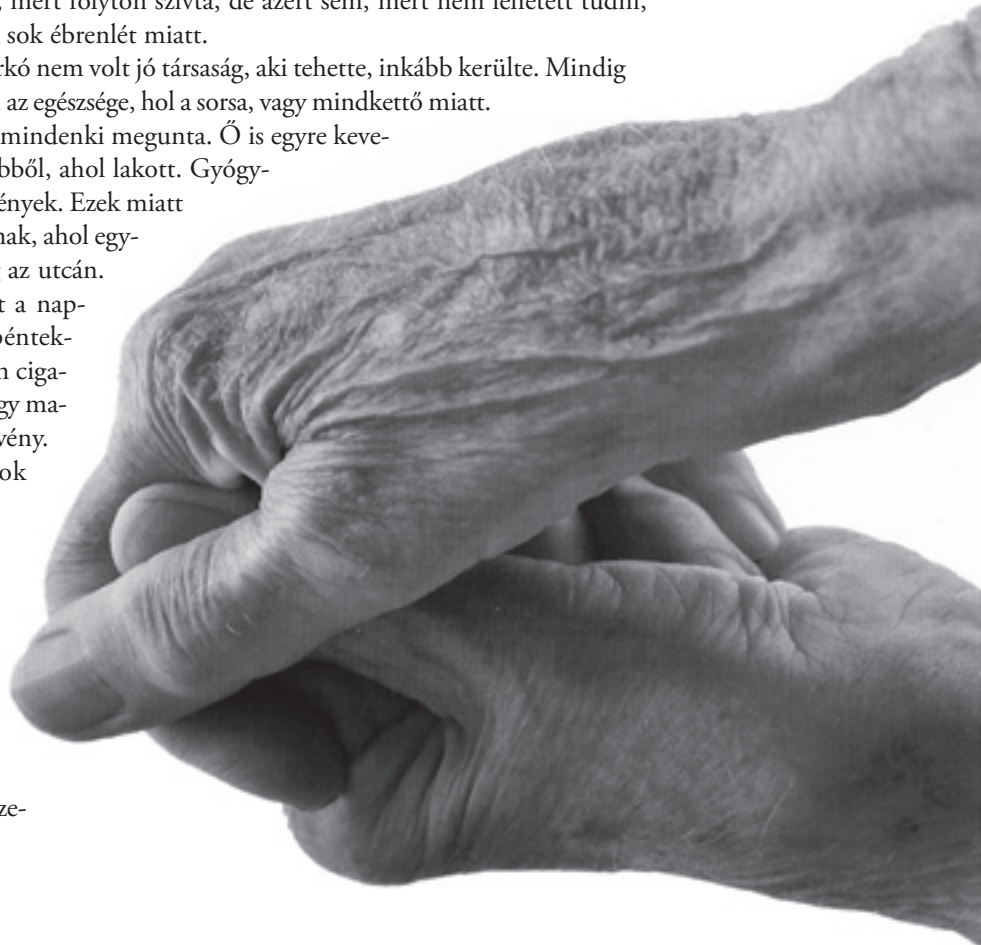
Aztán a fény egyre lejjebb vándorolt, az asztallapon át a földig. Az asztallap és a föld közötti szakaszon Anderkó néha a hímtagjára gondolt. Csíkos fürdőköpenye elegánsan összezárva felette, takaros csomóval átkötve a derekán. Nyolcvan év az nyolcvan év, hiába – gondolta ilyenkor és rágyújtott még egy szál dohányra, úgyis már jó ideje mindegy alapon. Bár azt csak a legutóbbi években kezdték ismételtetni az orvosok, hogy a dohányzástól lankadhat az ember farka. Igazából nem is lehetett felmérni, naponta mennyi szál cigarettát szívott. Azért sem, mert folyton szívta, de azért sem, mert nem lehetett tudni, mi számít nála egy napnak a sok ébrenlét miatt.

Alig látogatták már. Anderkó nem volt jó társaság, aki tehetne, inkább kerülte. Mindig csak a balsorsáról beszélt. Hol az egészsége, hol a sorsa, vagy mindkettő miatt.

Az évtizedek alatt végül már mindenki megunt. Ő is egyre kevesebbet mozdult ki a háztömbből, ahol lakott. Gyógyszerek és szerencsejáték-szelvények. Ezek miatt vágott neki időnként a városnak, ahol egyre kevesebben ismerték meg az utcán.

Csak a sarki trafikosnál volt a nap-tárban minden hétfőre és péntekre felírva egy-egy tízes karton cigaretta Anderkó névre. Mellé egy maroknyi biankó szerencseszelvény. Ugyanígy a gyógyszerértárolók is ismerték.

A gyógyszerek töltötték ki leginkább az életét. Féltő szeretettel gondolt rájuk, és a legfelkészültebb gyógyszerészt is le tudta iskolázni. Mindent tudott a gyógyszerekről. Tisztában volt minden mellékhatással, pontos hatóanyag-össze-

tételekkel, egyes gyógyszerek összeférhetetlenségével, együttes mellékhatásaival. A javasolt leírásoknál jóval pontosabban tudta, hogy mit, milyen napszakban, mekkora adagban érdemes szedni. Hogy mivel érdemes, vagy mennyi idő elteltével lehet mást szedni rá. Tudta, hogy milyen egyéb gyógyszerekkel lehet egyes gyógyszerek mellékhatásait csökkenteni. Ezeknek a szereknek halmozott mellékhatásaira is megvoltak a megfelelő szereik. Volt olyan négyes gyógyszer együttes, amit már csak azért szedett, hogy egymás tüneteit kiüssék.

De persze megvoltak a kedvencei. A gyógyszerek, amiket kiemelten szeretett. Szedett Neurolt. Napi kettőt, kóros szorongás, pánikrohamok és nyugtalanság ellen. A Neuroltól a szívverésére sem figyelt annyira, márpedig a szívverését szeretne volna leginkább elfeledni. Digoxint is szedett reggelente másféle szívelégtelenségre, ritmuszavarra, heves pulzusra. Analgont a vesefájdalmakra szükség esetén, vagyis minden nap két-három alkalommal. Annak ellenére is, hogy az Analgontól émelygett, és hányingere volt szinte egész nap. Trimepranolt a magas vérnyomásra szedett. Néha olyan jól hatott, hogy elájult, vagy elaludt tőle. Ataralgint fej- és fogfájásra. Ez néha bevált Analgon helyett is, de persze nem ugyanolyan hatásfokkal. Arról nem is beszélve, hogy a fogait kihúzták harmincévesen. Folyton fáj a feje? – kérdezte az orvosa néhány rutinvizsgálat után, majd erre a döntésre jutott. Azóta hordott protézist. Alig volt tizenhat, amikor már szilvamag méretű vesekövet diagnosztizáltak nála, és alig volt húsz, amikor már klausztrofóbiás rohamai voltak nyílt tereken is.

Ezért elég hamar kezdett szedni Rohypnolt is. A Rohypnoltól körülbelül másfél perc alatt ülőhelyzetben elaludt. Olyan mélyálomba zuhant, hogy másnap reggelig meg sem mozdult. Sokszor tényleg ültében aludt, végül emiatt már duzzadni kezdett a lába. Arra Furosemidet szedett, hogy megszabaduljon a felgyülemlett víztől. Csakhogy a bőrét irritálta a szer, ezért állandóan kenegietnie kellett magát. A gyógyszerárban keverték ki neki erre egy kéniszagú gyógykenőcsöt. A Digoxin miatt nem szedhetett más vízhajtót, mert csak a Furosemid fért meg vele. A Digoxint meg nem válthatta le, mert bár folyamatos gyengeségérzete meg látászavara volt tőle, a szívét rendbe tette, nem kalapált összevissza a mellkasában. Anderkó egész kiskora óta rettegett a szívtől. Mindig figyelte, attól tartva, hogy épp akkor áll le. Diazepamot már csak hobbiból szedett, könnyű délelőtti nyugtatóként, vagy izomgörcs oldására. Ugyanígy a Seduxent. Hobbinyugtató volt a számára. Az Ibuprofen meg vasárnapi fájdalomcsillapító. ■ ■ ■

■ **Kálmán Gábor** (Érsekújvár, 1982): Selmecbánya, Léva, később Komárom környékén nevelkedett. 1996-ban költözött Magyarországra. Az ELTE magyar szakán végzett. Kötete: *Nova* (Kalligram, 2011).